

із заголовків вам найбільше подобається? Чому? А який заголовок ви б обрали для цього тексту?

У ході цієї бесіди учні побачать, що заголовки можна обрати різноманітні, але слід обирати ті, які є більш красивими, загадковими, цікавими. Тобто слід часто пропонувати вправи, де учні повинні обрати найкращий, найвдаліший заголовок. І лише після цього їхні власні назви будуть теж творчими і красивими.

Широкі можливості для розвитку вмінь працювати із текстами текстів дають також уроки розвитку зв'язного мовлення. Саме на них молодші школярі глибше працюють із текстами і вже створюють свої самостійні твори. У початковій школі учні вчать будувати твори різних композиційних форм: розповіді, міркування, описи наукового та художнього стилів, знайомляться з окремими зразками ділових текстів. Кожен із способів викладання тексту має свої особливості побудови і потребує відповідного мовного оформлення, що і повинні засвоїти учні. Це стосується також і заголовків творів.

Коли ми знайомимо учнів із текстами різних типів, стилів, ми повинні звертати увагу на заголовки текстів. У 4 класі учні мають знати, що заголовок у тексті-розповіді зазвичай показує сюжет твору, у тексті-описі він переважно відображає те, що буде описуватися, у тексті-міркуванні він висловлює те, про що розмірковується і дуже часто поданий у формі запитання. Також учні повинні розуміти, як відрізняються заголовки текстів художнього і наукового стилів: художнім текстам притаманні красиві, метафоричні заголовки; наукові тексти мають більш прості і лаконічні назви тощо.

Для того, щоб сформувати в учнів усі ці знання, потрібно і на уроках зв'язного мовлення працювати над заголовками текстів. У 4 класі учні будують власні зв'язні висловлювання. Часто у школі трапляється таке, що учитель дає учням тему, назву твору і вони пишуть. Це неправильний підхід. Варто дати учням змогу самим підбирати заголовки, навіть на загальну тему. Наприклад, повідомити школярам, що сьогодні вони будуть писати твір про рідну країну, і запропонувати кожному підібрати заголовок. Діти запропонують безліч варіантів і кожен обере для себе кращий.

Отже, роботу над заголовком тексту можна проводити за допомогою різноманітних вправ і прийомів. Головне, щоб ця робота проводилася систематично і не лише на уроках літературного читання, а й на інших. Оскільки у навчанні учні найчастіше працюють над текстами, то слід при кожній можливості проводити роботу над заголовком. Лише при такій систематичній роботі учні засвоюють це мовне поняття.

Крисовата Ю.

Науковий керівник – проф. Янкович О. І.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

У сучасному світі взаємодія людини й медіа займає вагомую частину життя. Від наймолодших років ми маємо контакт із ЗМІ.

Однією з важливих проблем освіти сьогодні є якісна підготовка медіаграмотного педагога, який би володів сучасними медійними засобами та зміг побудувати освітньо-виховний процес з врахуванням завдань медіаосвіти, навчив учнів уміло використовувати та аналізувати інформацію, яка подається через ЗМІ.

Важливою умовою існування в медійному просторі є якість освіти та підготовка медіакомпетентних фахівців, які стануть провідниками в інформаційному суспільстві. Тому актуальною і значущою стає орієнтація навчального процесу на формування медіаграмотності студентів, зокрема, і майбутніх вчителів початкових класів. Ця потреба суспільства знайшла своє відображення у Концепції впровадження медіаосвіти в Україні [5].

Мета статті – представити та обґрунтувати модель формування медіаграмотності у студентів на базі педагогічного коледжу.

В медіаосвіті під терміном «медіа» розуміються технічні пристрої, призначені для створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну її між автором повідомлення і масовою аудиторією. При цьому медіа розглядається як комплексний засіб освоєння людиною навколишнього світу (в його соціальних, моральних, психологічних, художніх, інтелектуальних аспектах) [6, с.14].

Засоби масової інформації – це розгалужена мережа установ, що займаються збором, обробкою, поширенням інформації. У цю мережу входять телерадіопрограми, газети, журнали, інформаційні агентства, кінодокументалістика [6, с.16].

Медіаграмотність – вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично глумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують [3, с.16].

Для реалізації завдань, спрямованих на підвищення рівня медіаграмотності студентів, нами запропонована модель формування медіаграмотності майбутніх учителів на базі педагогічного коледжу (рис. 1).

Значну роль в організації системи формування медіаграмотності та медіакомпетентності педагогічних працівників відіграють дидактичні принципи навчання, на яких базується модель.

Провідними принципами є:

- принцип науковості;
- систематичності та послідовності;
- доступності;
- наочності;
- зв'язку навчання з практикою;
- міцності засвоєння знань [2, с.108].

Подані вище принципи навчання сприяють узагальненню компонентів педагогічної системи, які є основою будь-якої педагогічної діяльності (мета, цілі навчання, зміст навчального матеріалу, засоби навчання, методи роботи педагога й суб'єктів навчання, форми організації процесу навчання, діяльність педагога й суб'єктів навчання, результати процесу навчання і т.д.)

Розглянемо сутність змістовних компонентів моделі – цільового, змістового, діяльнісного і результативного.

Цільовий компонент формування медіаграмотності студентів передбачає визначення мети та завдань використання медіаосвіти у підготовці майбутніх учителів; мотивація та зацікавлення студентів шляхом використання різноманітних форм та методів медіаосвіти під час навчальних занять.

Змістовий компонент – охоплює зміст, принципи, педагогічні умови формування медіаграмотності студентів; організацію навчального процесу із використанням медіаосвітніх технологій; знання, вміння і навички, якими повинен оволодіти студент для подальшої роботи з учнями.

Діяльнісний компонент – передбачає організацію навчально-виховного процесу з використанням форм (медіаосвітні уроки, тренінги, батьківські збори), методів та засобів медіаосвіти.

Результативний компонент – включає критерії та рівні медіа грамотності студентів; контроль за якістю та кількістю засвоєних знань; форми і вимоги до підсумкового контролю знань; корекція та усунення причин неуспішності. [4, с.80].

На основі аналізу наукових джерел, зокрема, дисертаційних досліджень та власних наукових пошуків визначено критерії, рівні та педагогічні умови формування медіаграмотності майбутніх учителів.

Так, Т. В. Бешок до критеріїв медіаграмотності відносить: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-практичний та креативний. [1, с.98]. *Ціннісно-мотиваційний* характеризується такими показниками: наявність позитивного ставлення у студента до вивчення та використання засобів медіаосвіти; критичне мислення; система медіацінностей; усвідомлення потреби медіазнань та медіавмінь; саморозвиток та самовдосконалення із використанням медійних засобів.

Інформаційно-пізнавальний критерій відображає такі показники: обізнаність студентів у термінології, історичному досвіді, теоріях і моделях медіаосвіти; опанування знаннями про сутність, зміст, умови, методи й організаційні форми навчання із використанням медіа засобів; здатність до аналізу, синтезу, узагальнення та структурування знань, необхідних для медіаосвітньої діяльності.

Діяльнісно-практичний критерій визначає сформованість інформаційних і методичних медіавмінь і медіанавичок, уміння використовувати засоби медіа на практиці, створювати власні медіатексти (студентські періодичні джерела, конспекти медійних уроків, сайти і блоги в мережі Інтернет).

До показників *креативного критерію* відносимо: наявність творчого підходу у вирішенні медіаосвітніх завдань; здатність осмислювати та трансформувати творчу активність з метою самоосвіти за посередництва медіа; здатність творчо застосовувати набуті знання у процесі створення медіапродукту (власних розробок уроків), уміння творчо підходити до проведення уроків у школі.

Відповідно до критеріїв визначимо рівні медіаграмотності.

Показниками *низького* рівня є: нездатність самостійно відбирати та аналізувати періодичні джерела, програми радіо, кіно, телебачення, сайти мережі Інтернет; незацікавленість до занять із використанням медійних засобів; відсутність творчої уяви щодо вивчення медіаосвіти, невміння розробки тампроведення медійних уроків; не розвинене критичне мислення стосовно інформації, отриманої з різних медіа.

Середній рівень характерний для студентів, які володіють основами роботи з медіатекстами; вміють добирати та аналізувати навчально-пізнавальну та духовно-моральну інформацію; усвідомлюють необхідність використання медіаосвітніх технологій при розробленні уроків, проведенні виховних годин, організації індивідуальної та самостійної роботи учнів; не виявляють творчих підходів; не зважають на маніпулятивні впливи в сучасних медіа. *Високий* рівень притаманний студентам, які мають цілеспрямоване й наполегливе ставлення до навчання та використання медіаосвітніх засобів та форм; потребу в подальшому професійному самовдосконаленні; виявляють вміння критично сприймати медіатексти, відбирати із сучасних медіа інформацію навчально-пізнавального та духовно-морального змісту; проявляють стійкий тривалий інтерес до навчання, використовуючи традиційні, інноваційні та спеціальні технології; демонструють творчі підходи до розроблення медійних уроків; вміють створювати власні мультимедійні презентації навчального матеріалу, студентські газети, програми студентського радіо, блоги Інтернет мережі тощо [1, с.99].

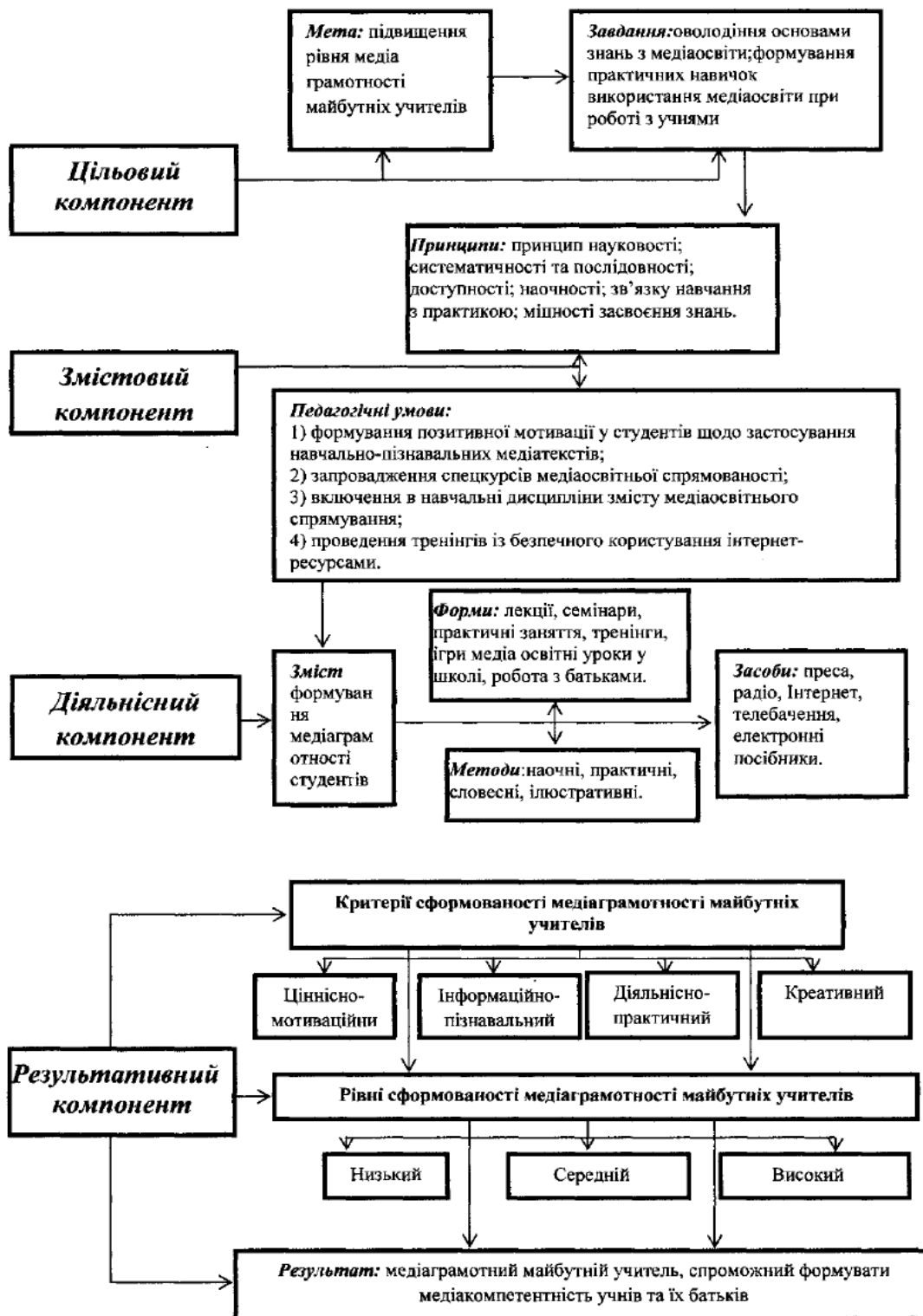

Рис.1. Модель формування медіаграмотності у майбутніх учителів

Усі елементи моделі ґрунтовно узгоджуються з очікуваним результатом, яким є медіаграмотний майбутній учитель, який вміє користуватися інформаційно-комунікативною технікою, сприяє забезпеченню захисту дитини від агресивного медіасередовища, формує в дітей уміння орієнтуватись, обирати і споживати адаптовану до вікових норм медіапродукцію та закладає у вихованців основи формування медіакомпетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бешок Т. В. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх

- учителів. - Дисертація канд. пед. наук: 13.00.04, Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проф.-техн. Освіти / Т. В. Бешок - Київ, 2014.- 200 с.
2. Гончаренко С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2012. – 192 с.
 3. Іванов В. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / В. Іванов, О. Волошенко, Л. Кульчинська – К.: АУП, ЦВП, 2011. – 58 с.
 4. Імбер В. І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Імбер Вікторія Іванівна. – К., 2008. – 238 с.
 5. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс] / Нац. академія пед. наук України. – 2010. – 10 травня. – Режим доступу : <http://osvita.mediasapiens.kiev.ua>. – Назва з екрану.
 6. Троян С. О., Ткачук А. В. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності: навчально-методичний посібник для курсу «Основи медіа грамотності» / укл. С. О. Троян, Ткачук А. В. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2014. – 128 с.

Гуштик М.

Науковий керівник – проф. Орап М. О.

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ

Постановка проблеми. Модернізація змісту шкільної освіти у світлі вимог Національної доктрини розвитку освіти, державної національної програми «Освіта» («Україна. ХХІ ст.»), концепцій мовної освіти спрямована на становлення і розвиток національно-мовної особистості, яка вільно володіє нормами усної і писемної форм літературної мови, цілеспрямовано і майстерно використовує мовні засоби в різних мовленнєвих ситуаціях, дотримуючись комунікативного кодексу. При цьому важливою метою курсу «Літературне читання» є розвиток умінь і навичок усного мовлення, поглиблення знань щодо усного і писемного, діалогічного й монологічного мовлення, особливостей висловлювань, обумовлених їх комунікативними завданнями й ситуацією спілкування.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення проблеми. Проблема ефективної організації мовленнєвої діяльності учнів молодшого шкільного віку, спрямованої на оволодіння зв'язним мовленням, вивчається у комунікативній лінгвістиці, теорії тексту, психології, психолінгвістиці й лінгводидактиці. Так, проблемі розвитку мовлення присвячено дослідження Л. Варзацької, В. Горецького, А. Канищенко, М. Львова та ін. Заслужують на увагу дослідження Н. Бойка, Н. Гавриш, Т. Коршун, М. Орап, Л. Паламар, О. Смолінської, В. Трунової, Л. Хомич з різних проблем розвитку зв'язного мовлення дітей. Проте на сучасному етапі розвитку освіти виникає необхідність нових технологій розвитку мовлення першокласників на уроках літературного читання, що й зумовило вибір теми дослідження.

Формулювання мети статті. *Метою статті* є обґрунтування особливостей розвитку зв'язного мовлення першокласників на уроках літературного читання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Важливою складовою становлення особистості першокласника є мовленнєва діяльність, яка містить вміння користуватися мовленням в конкретних ситуаціях, застосовуючи як вербальні, так і невербальні знакові системи спілкування. Мовленнєвий розвиток є головним інструментом, за допомогою якого дитина встановлює контакт із довкіллям і завдяки якому відбувається соціалізація. Повноцінний розвиток зв'язного мовлення істотно впливає на подальше шкільне навчання. Своєчасний і якісний розвиток зв'язного мовлення – важлива умова мовленнєвого розвитку першокласника.

З 1 вересня 2016 року набрали чинності оновлені програми для молодших класів, Зокрема, в оновленій програмі з літературного читання розширено ряд видів діяльності дитини на уроці: до читацької і творчої додано комунікативну, що реалізується через організацію діалогу/дискусії за змістом літературного твору. Крім того, поряд із завданням формування навички читання ставиться завдання формування навички слухання, що є складником комунікативних навичок [8].

Високу результативність у досягненні вимог програми з розвитку зв'язного мовлення молодших школярів на уроках читання визначає система роботи вчителя над усіма її завданнями, бачення ролі загальної теми й окремого уроку у розвитку дитини, врахування готовності класу до використання тих чи інших методів. Саме цей аналіз підкаже вчителю, що доцільніше застосувати з метою розвитку мовлення першокласників: бесіду, пояснення, розповідь, інсценізацію, групову роботу, ігрову ситуацію [4].

Експериментальне дослідження проведено у ЗОШ І-ІІІ ступенів смт. Залізці (Зборівський район, Тернопільська область) з учнями 1 класу. На етапі формувального експерименту використовувалися психологічно зорієнтовані види роботи, спрямовані на розвиток мовлення на учнів 1 класу, на основі ситуативних вправ: розповідь за власним малюнком, спостереженнями, досвідом; висловлювання «ланцюжком»; створення ситуацій для спілкування в парах з метою отримання інформації; інсценізація прочитаних казок, оповідань; розігрування мовленнєвих ситуацій, складених на основі прочитаного твору; розігрування дітьми уявних (за словесним описом) мовленнєвих ситуацій; проведення рольових ігор; співпраця